

Kursrapport för Straffrätt, 15 hp, höstterminen 2024, kurskod: JU211L, tillfälleskod: 29246

Inledning om hur kursen bedrevs HT24

Enligt Stockholms universitets regler för undervisning och examination ska en kursrapport sammanställas senast tio veckor efter avslutad kurs. I detta dokument sammanställer jag den kursrapport som enligt universitets centrala riktlinjer ska göras. Detta dokument innehåller därför en sammanställning av kursvärderingen samt kursansvariges analys av denna m.m.

Inledningsvis ska sägas något allmänt om under vilka förutsättningar som kursen bedrevs HT24. Kursen har bedrivits i linje med Stockholms universitets centrala beslut och Juridiska institutionens beslut att undervisningen ska ske i fysiska undervisningssalar på plats vid Stockholms universitet. Det kan dock noteras att några få föreläsningar genomfördes digitalt via Zoom eller genom inspelade föreläsningar som fanns tillgängliga på kurssidan i Athena. I linje med universitetets och institutionens riktlinjer, utgjorde dessa ett litet inslag på kursen. Enstaka seminarium hölls helt eller delvis i Zoom, vilket berodde på att det under vissa dagar på kursen inte fanns lediga undervisningslokaler. Inslagen av den digitala undervisningen motiverades alltså huvudsakligen av praktiska skäl.

Kursansvarig

Annika Suominen

Svarsfrekvens och resultat från de universitetsgemensamma frågorna m.m.

Svarsfrekvens: Totalt besvarade 29 studenter kursvärderingen. Under HT24 var totalt 311 studenter registrerade på kursen (inkl. omregistrerade studenter). Således besvarades kursvärderingen av cirka 9 % av de studenter som var registrerade på kursen. Det ska framhållas att det till följd av den låga svarsfrekvensen är svårt att dra slutsatser om bland annat hur pass representativa de inkomna svaren är.

Resultatet av de kvantitativa universitetsgemensamma frågorna: I enlighet med riktlinjerna från Stockholms universitet, läggs resultatet från de universitetsgemensamma kvantitativa frågorna till denna kursrapport som en bilaga.

Kursansvariges sammanställning av fritextsvaren m.m.

Kursen styrkor enligt studenterna: Av de kvalitativa delarna av kursvärderingen, med fritextsvar rörande kursens styrkor framhålls många positiva aspekter. Som kursansvarig ser vi mycket positivt på att studenterna – även vid denna kursvärdering – upplever att kursupplägget följer en logisk och genomtänkt struktur, där föreläsningar och seminarier matchar varandra ämnesmässigt och det finns en tydlig och tänkt progression inom kursen. Följande kommentarer illustrerar detta väl:

”Överlag var allt bra med kursen. Seminarier med bra innehåll och relevanta rättsfall som får än att förstå helheten av straffrätten.”

”Kursen är tydlig och pedagogisk.”

”Tydlig struktur och pedagogiska lärare. Det var bra att mycket av kursen var på plats. Lärarna var hjälpsamma och ville gärna svara på frågor.”

”Bra lärare. Intressant med rena diskussionsseminarier. Bra blandning på seminarierna mellan case frågor och rättsfall.”

I linje med detta framhåller studenterna särskilt seminarierna som en tydlig styrka hos kursen – studenterna upplever att seminarierna ger möjlighet till fördjupning och att seminarierna ger en god förståelse av de straffrättsliga frågor och teman som seminarierna uppmärksammar. Samtidigt ger seminarierna också enligt studenterna tillfälle att fråga undervisande lärare om det är något som man som student särskilt undrar över. Flera studenter framhåller också att de upplevde det som mycket positivt att de inför och vid seminarierna fick en bättre förståelse av hur man bör och kan gå tillväga för att ”lösa” olika straffrättsliga problemkomplex.

Vidare framhåller studenterna att även föreläsningarna är en tydlig styrka med kursen: de ger tillfälle till både översikt och fördjupning, särskilt framhålls att föreläsningarna ger möjlighet till en översikt eller inventering av de viktigaste straffrättsliga problemkomplexen inom ett visst område. Några studenter framhåller också att föreläsningarna bidrag till att konkreta visa på vad som inom ramen för kursen menas med att studenterna ska inta ett kritiskt förhållningssätt till straffrättsämnet.

En annan styrka som framhålls när det gäller undervisningen – vad gäller både föreläsningar och seminarier – är att studenterna anger att de upplever att de teman som uppmärksammas under kursens gång har haft en tydlig koppling till samhällsutvecklingen och vad straffrättens roll i ett bredare samhällsperspektiv. I detta avseende skriver flera studenter att de särskilt uppskattar att undervisningen inte bara fokuserade på att tillämpa relevanta bestämmelser, utan att kursen gav tillfälle att uppmärksamma varför olika straffbestämmelser ser ut som de gör, vilka avvägningar som lagstiftaren gjorde i samband med att något kriminaliserades, o.s.v. Speciellt PM-uppgiften uppmärksammades också i detta hänseende. Eftersom det är en medveten satsning från kursföreståndaren att både synliggöra vad ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt till juridiken innebär (och att det kan se ut på många olika sätt) och att synliggöra och problematisera straffrättens roll i samhället, är det givetvis positivt att vi som lärarlag – även i denna kursvärdering och på ett ännu tydligare vis i jämförelse med tidigare kursvärderingar – har nått fram till studenterna på framför allt dessa punkter eftersom dessa moment är tänkta att genomsyra kursens alla moment.

Studenterna ger genomgående goda omdömen om lärarlaget i sin helhet. Genomgående framhåller studenterna att lärarna på kursen är intresserade och engagerade i straffrättsämnet och i sin lärarroll. De undervisande lärarna beskrivs som pedagogiska, tydliga, kunniga, strukturerade och är skickliga på att förklara komplexa begrepp eller problem och att synliggöra olika problemkomplex. Det är givetvis ett mycket gott betyg till oss som lärarlag.

På den särskilda frågan om vilka undervisningsmoment som särskilt bidragit till studenternas förståelse av straffrätten framhåller studenterna – även vid denna kursvärdering – seminarierna som det enskilt starkaste momentet på kursen i detta avseende. Generellt uppger studenterna att seminarierna bidragit till en fördjupad förståelse för straffrättsämnet och studenter har särskilt uppskattat att seminarierna (och delvis föreläsningarna) också innehållit inslag som fångar upp aktuella lagförslag, rättsfall och inslag av ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt. Flera påpekar också att det är kursen som helhet som bidragit till att öka förståelsen för straffrätt, som t.ex. ”Föreläsningarna i kombination med seminarium och inläsande av kurslitteratur. Allt har verkligen haft ett samband med varandra vilket har gett en ökad förståelse. Första kursen på länge där böckerna faktiskt någorlunda stämmer överens med innehållet i kursen i allmänhet.”. Vi drar slutsatsen att det igen är seminarieundervisningen som helhet som bidragit till att stärka

studenternas förståelse för straffrättsämnet. Även PM-uppgiften har lyfts upp i detta hänseende, som vi som lärarlag ser som mycket positivt.

På den särskilda frågan om på vilket sätt grundkursen i straffrätt bidragit till att utveckla förståelse för och förmågan att använda juridisk argumentation, inklusive lagtolkningsfrågor, är fritextsvaren något färre och lite kortare. Det gör det inte helt lätt att sammanställa denna del, samtidigt ska framhållas att studenter vid besvarandet av andra delar av kursvärderingen skriver om denna fråga. Men om något ska sägas, ger fritextsvaren intrycket att det är flera moment på kursen som bidragit till detta. Min övergripande slutsats är att det är kursen som helhet som stärkt studenternas förmåga i detta avseende. När konkreta exempel nämns från undervisningen, lyfter studenterna bland annat fram den inledande undervisningen (om legalitetsprincipen och lagtolkning), liksom hur rättsfall har använts genomgående i undervisningen på ett sätt som studenterna upplever gör det lättare att ta till sig hur domstolarna argumenterar och i några studentsvar framhålls att kursen genomgående har haft en bra balans mellan övergripande perspektiv och detaljer. I några fritextsvar framhålls också att det uppskattas att det genomgående under kursen har påpekats vikten av argumentation. Även PM-uppgiften lyfts upp i detta hänseende. De följande kommentarerna är ganska typiska för de svar som lämnats i förhållande till frågan hur kursen stärkt studenternas juridisk argumentation:

”Genom att problematisera frågorna och vända och vrida på alla detaljer. Vissa saker kändes självklara innan seminariet men så hade man missat nån detalj eller inte lagt så stor vikt vid något som sen visade sig vara viktigt. Kul och lärorikt!”

”Överlag har seminarium hjälpt mig att utveckla min juridiska argumentation. Under vissa seminarium har vi även berört lagtolkningsfrågor, vilket har utvecklat mina kunskaper om lagtolkning på det straffrättsliga området.”

Också svårigheten med att kunna tänka kritiskt togs upp, ”...hittills känns det som att jag försöker komma ihåg praxis och principer snarare än att göra allt det kritiska tänkande som lärare ofta pratar om.” Det är såklart en viktig aspekt i det hela, eftersom det kan tänkas vara nödvändigt att besitta en viss miniminivå av materiell kunskap, för att kritiskt tänkande ska ”ge mening”.

På den särskilda frågan om på vilket sätt grundkursen i straffrätt bidragit till att stärka förmågan att kunna anlägga ett kritiskt förhållningssätt i förhållande till juridiken, nämner vissa studenter att de uppskattat att det vid föreläsningarna konkretiserats vad som menas med ett kritiskt förhållningssätt i förhållande till temat för den aktuella föreläsningen. Även vid denna kursvärdering nämner studenter exempelvis de undervisningsmoment som försökt påvisa lagstiftarens motivering till ett visst lagförslag och hur detta sedan ska hanteras praktiskt när domstolar (och jurister) ska tillämpa en viss bestämmelse i praktiken samt straffrättens roll i samhället. Mitt intryck av svaren i denna del samt fritextsvar för övriga frågor som tar upp denna fråga, är att det snarast är kursen som helhet som bidragit

till att studenternas förmåga i argumentation och lagtolkning. Följande kommentarer illustrerar mycket väl vad studenterna uttrycker om denna del av kursen:

”Eftersom kritiskt tänkande alltid varit en del av varje seminarium har det hjälpt en att se de olika delarna av straffrätten ur ett vidare perspektiv.”

”Jag tycker att de diskussionsbaserade tillfällena som erbjudits, främst i fråga om sexualbrott och kriminalpolitik tydligt visat på komplexiteten i juridiken samt dess förhållande till den politiska viljan och samhället i stort.”

”Bra med fördjupande seminarium som handlade mer om diskussion och kriminaliseringspolitik samt PM och just kriminalisering. Har gett ett bredare perspektiv och gett möjlighet att kritisera och analysera lagstiftning utifrån förarbeten osv. Jag upplever att straffrätten har varit bra på att ta fram det kritiska och gjort det enkelt att delta till skillnad från andrackurser.”

”Genom författande av pm:et och deltagande i seminarier. Tycker även lärarna varit bra att lyfta olika aspekter och förhållningssätt på vissa föreläsningar.”

”Tack för en fin kurs. Helt klart den bästa kursen på juristprogrammet.”

Här vill jag som kursföreståndare med dessa kommentarer synliggöra att studenterna verkar ge uttryck för att de efter grundkursen i straffrätt inte enbart fått med sig verktyg för att kunna inta ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt till straffrättsämnet, utan till juridiken som sådan. Det tyder på att kursen har lagts upp på ett sådant vis att studenterna genomgående tränats på generiska förmågor, med straffrätten som exempel, och att dessa stärkts hos studenterna.

Kursens svagheter enligt studenterna: Av de kvalitativa delarna av kursvärderingen, med fritextsvar rörande kursens svagheter – och därmed vad som eventuellt kan förbättras med kursen så framkommer det för det första att vissa upplevde tidsbrist vid tentamen. Detta tog studenterna också upp på tentamensgenomgången. Någon student har explicit efterfrågat att sexualbrott inte ska kunna ingå i tentamensfrågor och någon student har efterfrågat maskning av rättsfall. Några ansåg att PM-uppgiften borde varit mer omfattande i förhållande till ordgränsen. Någon student bemärkte att ordgränsen på tentamen var generös.

Kursansvariges analys och slutsatser av behovet av förändringar m.m.

Reflektioner över de förslag m.m. som framkommit i kursvärderingen avseende kursens svagheter m.m.

Gällande önskemålet om utökad tid på tentamen är det en synpunkt som vi ibland får. Vi kan framhålla det som vi brukar säga under kursens gång: frågorna som ställs på tentamen är givetvis anpassade till den tid som studenter har till sitt förfogande och att bedömningen av tentamenssvaren givetvis utgår från att frågorna på tentamen ska besvaras inom en viss tid. Vidare kan sägas att vi i lärolaget alltid försöker säkra att tentamensfrågorna återspeglar undervisningen under innevarande termin och har man deltagit aktivt vid föreläsningarna och seminarierna så är det både möjligt och görbart att besvara frågorna på ett insiktsfullt vis under den tid som tentamen går. Samtidigt som ett tentamenstillfälle är en övning i att under en viss tid kunna besvara på straffrättslig frågor på ett adekvat sätt, ska det inte vara en alltför orealistisk möjlighet att besvara på frågorna inom den angivna tiden. Slutsatsen är därför att ingen särskild åtgärd vidtas, men att vi i lärolaget fortsätter med att formulera tentamensfrågor som återspeglar undervisningen. Vi kan även säga att om vi tittar på detta utifrån lärarnas synpunkter har detta inte återspeglats i rättningen eller i poängsättningen. Vi eftersträvar alltid att frågorna på tentamen ska kunna besvaras och kunna besvaras bra baserat på undervisningen som en utgångspunkt.

När det gäller tentamenfrågan om sexualbrott är det så att vi inte på en straffrättskurs kan välja bort vissa brott på grund av att dessa av några studenter upplevs som jobbiga. Vi har stor förståelse för att personer som utsatts för övergrepp kan uppleva det traumatiserande att behöva besvara en tentamensfråga om t.ex. våldtäkt, men detta är inte något som vi kan ta hänsyn till den grad, att vi hade uteslutit det temat från examinerande moment.

Gällande att någon student efterfrågat maskning av rättsfall, blir svaret något liknande som ovan. Alltså; straffrätt som tema är delvis brutalt och handlar i vissa situationer om liv och död. Det går inte att bortse från detta, och det är heller inte möjligt att börja maska rättsfall utifrån detta. Realiteten är vad den är. Samtidigt försöker vi på kursen diskutera straffrättsliga frågor både relaterat till rekvisiten och ur ett samhällligt perspektiv. Vi som håller i undervisning och utformar kursmaterial är angelägna om att endast ta upp sakomständigheter som är av betydelse för aktuella rättsliga bedömningar, det finns s.a.s. inget egenvärde i att skildra våld och elände. Det kan upplevas enklare att se på dessa teman med lite perspektiv.

I förhållande till att PM-uppgiften kunde/borde varit mer omfattande i förhållande till ordgränsen, håller vi delvis med. Det är alltid en balansering att kunna utforma en PM-uppgift som efterfrågar både kritiska inslag som dogmatiska sådana. Fastän vi gärna hade utökad ordgränsen för PM-uppgiften, är detta relaterat till hur examinationen som helhet ser ut på kursen och eftersom tidsramen är något vi inte kan påverka utan att ta bort något annat moment, framstår det inte som plausibelt inom nära framtid.

I förhållande till att någon student anmärkt på att ordgränsen på tentamensfrågorna är generös (som vi tolkar som att man behöver skriva mycket på tentamen) anser vi från kursens sida att det är bättre med en ordgräns som tillåter för mycket än det omvända. Det

betyder inte att studenterna behöver skriva så många ord som man maximalt kan, det krävs såklart inte. Ordgränsen är heller ingen optimal siffra för hur svaren ska struktureras, men de tillåter argumentation. Från kursens sida anser vi det bättre att längre och argumentativa svar tillåts, och ordgränsen ska inte tolkas som att man behöver skriva så långa svar.

Övriga kommentarer

Även vid den här kursvärderingen vill jag som kursansvarig framhålla att studenter under den här kursomgången har varit aktiva vid föreläsningarna. Vi ser det som odelat positivt att studenterna också denna termin i har ställt följdfrågor vid föreläsningarna direkt till den som hållit i föreläsningen. Vi tror att det är en fortsatt positiv effekt av återgången från digital till campusbaserad undervisning: att studenter är mer aktiva under föreläsningarna och kan ställa frågor direkt till föreläsaren under just själva föreläsningen. Vi ser även den här kursomgången att det talar med styrka för att fortsätta låta den absoluta merparten av föreläsningarna ges på plats på campus.

Det kan tilläggas att utfallet av tentaresultatet från den ordinarie tentamen HT24 var i linje med tidigare tentamen. Det tyder dels på att kvaliteten på undervisningen mellan kursomgångarna håller en jämn nivå, dels att det finns ett nära samband mellan undervisningen och examinationen eftersom examinationen baseras på den undervisning som bedrivits under innevarande termin.

En sista aspekt som bör beröras i en kursrapport av det här slaget är utfallet på frågan som rör vilken tid som studenter lagt ned på sina studier. Av sammanställningen rörande den frågan framgår att det spretar något rörande hur mycket tid som studenterna lägger ned på sina studier, inkl. schemalagd undervisning. Inte alla studenter förefaller ägna sig åt heltidsstudier. Vi vill därför understryka att vi utgår från att studenter bedriver studier på heltid och att vi ser ett omedelbart samband mellan den tid som studenter lägger ned på förberedelser inför (framför allt) seminarieundervisningen och utfallet på tentamen. Vi vill därför understryka att kursen kräver att man som student lägger ned 40 timmar (inkl. schemalagda föreläsningar och seminarier) i veckan om man ska få åtminstone godkänt på de examinerande momenten. Vi vill också framhålla att kursen pedagogiskt har strukturerats utifrån att den studeras på heltid, vilket betyder att tempot på kursen kan upplevas som relativt högt. Därför är både upplägget på kursen, schemat och tid för egen inläring tänkt att fungera såsom heltidsstudier.

Bilagor

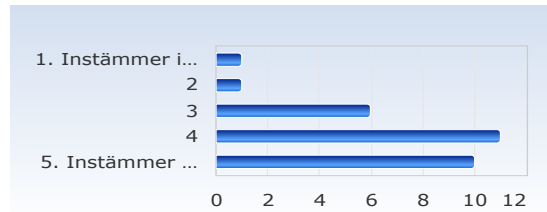
Till denna kursrapport bifogas sammanställningen över de kvantitativa universitetsgemensamma frågorna.

Kursvärdering Straffrätt HT24

Antal svar: 29

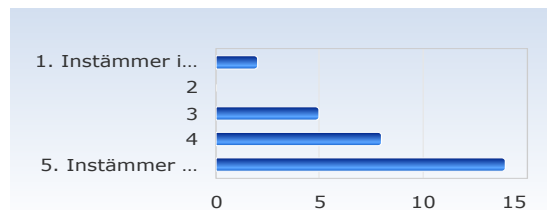
1. Överlag är jag nöjd med kursen.

Överlag är jag nöjd med kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (3,4%)
2	1 (3,4%)
3	6 (20,7%)
4	11 (37,9%)
5. Instämmer helt	10 (34,5%)
Summa	29 (100,0%)

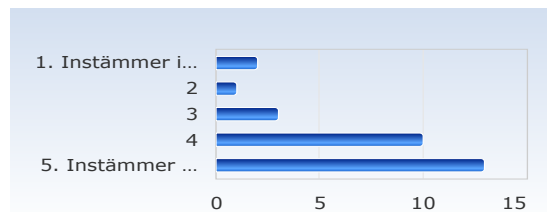
2. Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.

Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	2 (6,9%)
2	0 (0,0%)
3	5 (17,2%)
4	8 (27,6%)
5. Instämmer helt	14 (48,3%)
Summa	29 (100,0%)

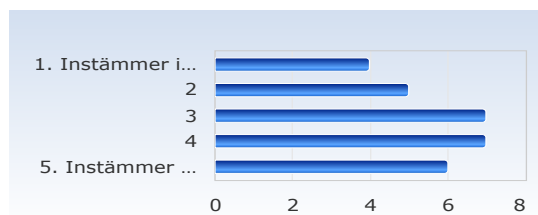
3. Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.

Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	2 (6,9%)
2	1 (3,4%)
3	3 (10,3%)
4	10 (34,5%)
5. Instämmer helt	13 (44,8%)
Summa	29 (100,0%)

4. Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.

Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	4 (13,8%)
2	5 (17,2%)
3	7 (24,1%)
4	7 (24,1%)
5. Instämmer helt	6 (20,7%)
Summa	29 (100,0%)

5. I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.

I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.	Antal svar
0 - 6	1 (3,6%)
7 - 13	0 (0,0%)
14 - 20	1 (3,6%)
21 - 27	1 (3,6%)
28 - 34	3 (10,7%)
35 - 41	14 (50,0%)
42 - 48	2 (7,1%)
49 - 55	5 (17,9%)
56 - 62	1 (3,6%)
63 - 69	0 (0,0%)
Summa	28 (100,0%)

